

Actualisering scenario Wmo

Vooruitblik tot 2014

Actualisering scenario Wmo

Datum: september 2010

Colofon

Gemeente Nijmegen

Afdeling Onderzoek en Statistiek

Contactpersoon: Jenny Zonneveld

Afdeling Financieel Advies en Beheer

Contactpersoon: Germa van Hulst

tel.: (024) 329 98 89

E-mailadres: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

Verkrijgbaar

Open Huis, Stadswinkel

Mariënborg 75

6611 PS Nijmegen

tel: (024) 329 24 08

of via www.nijmegen.nl

(onderdeel wonen & leven > onderzoek en cijfers)

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies	1
1 Inleiding	3
2 Uitgangspunten toekomstverkenning in 2008/2009	4
3 Tussenstand 2009: huishoudelijke hulp	6
4 Tussenstand 2009: overige voorzieningen	14
5 Een nieuw scenario	15
5.1 Omvang vraag naar huishoudelijke hulp	15
5.2 Omvang vraag overige voorzieningen	16
5.3 Van behoefte naar kosten en dekking	17

Samenvatting en conclusies

Waarom een toekomstverkenning Wmo?

Sinds 2007 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijk Ondersteuning (Wmo). De uitgaven en inkomsten die samenhangen met de individuele Wmo-voorzieningen (huishoudelijke hulp, woningaanpassing, vervoer, rolstoelen) vormen een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke begroting.

In 2008 een eerste scenario opgesteld

In 2008 hebben we een eerste Wmo-scenario opgesteld. Daarin werden ervaringsgegevens uit 2007 (hoeveel deelnemers, hoeveel uren hulp) gecombineerd met verwachtingen over demografische (vergrijzing) en maatschappelijke ontwikkelingen. Op grond daarvan verwachtten we een stijging van het aantal mensen dat beroep zou doen op de Wmo en van het aantal uren huishoudelijke hulp dat geleverd zou moeten worden.

Werkelijke ontwikkelingen huishoudelijke hulp in 2008 en 2009

In tegenstelling tot wat we verwachtten is het aantal mensen dat huishoudelijke hulp krijgt, ondanks wel degelijk een lichte vergrijzing binnen de bevolking, niet toegenomen. Tegelijkertijd is, vooral in 2009, het aantal uur per persoon dat hulp gekregen wordt sterk gestegen: in totaal 13% in 2 jaar.

Een belangrijke verklaring voor de stijging van het aantal uur per persoon ligt in de werkwijze van zorgleveranciers. Een paar jaar geleden kregen cliënten vaak minder uur hulp dan waar zij volgens hun indicatie recht op hadden. Nu is dat verschil veel kleiner geworden.

De daling van het aantal cliënten is minder goed te verklaren. Mogelijk heeft de invoering en hoogte van de eigen bijdrage daar invloed op gehad.

	uren HH	personen	uren pp
2007	401000	3679	109
2008	398000	3506	114
2009	421000	3395	124

Figuur 1 Geleverde HH in natura in Nijmegen

Op financieel gebied liepen de verwachtingen uit het scenario van 2008 en de werkelijkheid niet ver uit elkaar: de verhogende invloed op de kosten van het toegenomen aantal uren zorg per persoon wordt gecompenseerd door het drukkend effect van minder zorgontvangers en een sterke verschuiving richting goedkopere zorgtypen.

Nijmeegse trend doet zich ook landelijk voor

Ook in Nederland als geheel was er de afgelopen 2 jaar sprake van een daling van het aantal zorggebruikers en een stijging van het aantal geleverde uren zorg per persoon.

Nieuwe scenario's

Net als in 2008 verwerken we in de scenario's verwachtingen over veranderingen in leeftijdsopbouw, inkomensverdeling en extramuralisering. We verwachten dat het aantal zorguren per persoon niet in het hoge tempo van de afgelopen jaren kan doorstijgen.

Afhankelijk van de aannames bedraagt het aantal geschatte zorguren in 2014 439.000 tot 467.000. Daarnaast zal ook het gebruik van PGB, in het ene scenario sterker dan het andere, toenemen.

Financiële vertaling van scenario's

In alle scenario's stijgen de jaarlijkse uitgaven voor de Wmo. In 2009 bedroeg het uitgegeven bedrag €18,9 mln. Voor 2010 komen de kosten in de beide scenario's uit rond de € 19,5 mln. In latere jaren stijgen de kosten tot jaarlijks € 21,7 tot € 22,2 mln.

Ontwikkeling in financiële dekking

In de begroting is ruim €18,6 mln opgenomen voor de Wmo-voorzieningen. Twee recente ontwikkelingen zorgen mogelijk voor een neerwaartse bijstelling van de begroting:

1. in de junicirculaire is aangekondigd dat de gemeente vanaf 2011 jaarlijks ongeveer €2 mln minder uitkering krijgt. Tegen deze bijstelling heeft het VNG bezwaar aangetekend.
2. in het coalitieakkoord 2010-2014 is afgesproken de eigen bijdrage voor individuele Wmo-voorzieningen te verhogen. De begroting is daardoor met € 0,6 (2012) tot € 1 mln (2014) verlaagd.

Oplopende tekorten: stijgende kosten bij gelijkblijvende of dalende dekking

Voor 2010 laten de scenario's een tekort zien van € 0,8 tot € 0,9 mln. Voor 2011 liggen de berekende tekorten tussen € 1,0 en € 1,2 mln. Voor latere jaren stijgt het tekort nog verder.

Wanneer de korting die in de junicirculaire wordt aangekondigd doorgaat stijgt het tekort vanaf 2011 met € 2 mln per jaar.

Eerste cijfers over 2010

Inmiddels zijn de kosten over de eerste zes maanden van 2010 bekend. Het aantal geleverde uren in natura is sterk gestegen in vergelijking tot de eerste zes maanden van 2009. Ook de kosten voor de overige voorzieningen zijn hoger dan in de ramingen. Als dit representatief is voor de rest van het jaar zullen de kosten hoger uitkomen dan in de scenario's geschat wordt.

1 Inleiding

Eind 2008/begin 2009 hebben de afdelingen Onderzoek en Statistiek en Financieel Advies en Beheer samen een toekomstverkenning van gebruik van Wmo-voorzieningen gemaakt: "Ontwikkeling gebruik individuele Wmo-voorzieningen, vooruitblik tot 2012". Dat scenario gaf, op basis van de werkelijke ontwikkelingen in 2007, een toekomstverkenning van de behoefte aan en kosten van Wmo-voorzieningen.

Inmiddels zijn over de jaren 2008 en 2009 ook gegevens over daadwerkelijk gebruik en werkelijke kosten bekend. Daarmee kunnen we de aannames en uitkomsten van het scenario toetsen en de vooruitblik actualiseren en doortrekken tot 2014.

De eerste stap van deze actualisatie bestaat eruit te kijken in hoeverre de aannames en verwachtingen uit de toekomstverkenning zijn uitgekomen. Daarvoor beginnen we met een korte beschrijving van de aannames en uitkomsten zoals die toen zijn gehanteerd (hoofdstuk 2).

Vervolgens bekijken we hoe het gebruik van Wmo huishoudelijke hulp en de daarmee samenhangende kosten zich tot en met 2009 werkelijk hebben ontwikkeld (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 analyseren we het gebruik van de overige Wmo-voorzieningen in de afgelopen jaren. Uit de ervaringen in de jaren tot en met 2009 destilleren we nieuwe aannames voor een geactualiseerd scenario, waarbij weer zowel de omvang van de zorgvraag als de daarmee samenhangende kosten aan bod komen (hoofdstuk 5).

2 Uitgangspunten toekomstverkenning in 2008/2009

Stappen

In 2008 hebben we op basis van een analyse van de feitelijke gegevens uit 2007 scenario's voor 2008 en later opgesteld. De gevolgde werkwijze bestond uit de volgende stappen:

1. Vaststellen van omvang van het aantal gebruikers van Wmo-huishoudelijke hulp en de totale omvang in uren van de hulp die zij ontvangen
2. Samenhangen zoeken tussen het al dan niet ontvangen van HH zorg en persoonskenmerken (leeftijd, etniciteit, inkomen, opleidingsniveau, gezondheid)
3. Een raming maken van het toekomstig aantal zorgontvangers, het aantal geleverde HH-uren en de geleverde individuele voorzieningen van de Wmo
4. De behoefte aan zorg en voorzieningen die zo voor de toekomst berekend werden vertalen in financiële termen

Omvang van Wmo-gebruik

In 2007 waren er volgens de administratie van bureau Wmo 4392 mensen met een geldige indicatie voor HH. Het aantal aan hen geleverde uren huishoudelijke hulp bedroeg 401.500.

Samenhang zorg-leeftijd

Op basis van de gegevens in de bestanden van bureau Wmo is per leeftijdsjaar het aandeel mensen dat een Wmo-indicatie ontving bepaald. Het aandeel Nijmegenaren met een indicatie varieert van nagenoeg niets (voor jonge mensen) tot rond een derde (voor 80+-ers).

Raming toekomstig aantal zorgontvangers

Door de vergrijzing van de Nijmeegse bevolking verwachtten we dat het aantal zorgvragers tot 2012 (bij een per leeftijd gelijkblijvend beroep op de Wmo) met ruim 6% gestegen zou zijn.

Naast demografische veranderingen onderscheidde we nog 2 ontwikkelingen die voor een toename van het aantal zorgvragers zouden kunnen zorgen. Dat waren extramuralisering en de AWBZ-pakketmaatregel. Extramuralisering zou tot 200-400 extra zorgvragers in 2012 kunnen leiden, de AWBZ-maatregel tot 100 extra zorgvragers.

Daar tegenover stond een ontwikkeling die juist voor een daling van het aantal zorgvragers zou kunnen zorgen. Toekomstige ouderen, die een betere financiële situatie en een hoger opleidingsniveau hebben, zouden misschien meer dan de huidige ouderen een particuliere oplossing voor hun zorgbehoefte zoeken en minder op de Wmo terugvallen. Het aantal zorgvragers zou hierdoor met enkele procenten kunnen afnemen.

Het groeipercentage dat we zo voor het aantal zorgvragers berekenden pasten we toe op het in 2007 geleverde aantal zorguren. Dat leverde een geraamd aantal zorguren op dat in 2012 tussen de 431.000 en 454.000 zou liggen.

Financiële vertaling

Om aan het aantal uren een financieel kaartje te hangen waren nog financiële veronderstellingen nodig. De eerste daarvan bedroeg de verhouding tussen HH1 (goedkoper) en HH2 (duurder). We veronderstelden dat de verhouding, die in 2007 nog 20% HH1/80% HH2 was, zou opschuiven naar 60% HH1 en 40% HH2 in 2012.

Ook voor de uurtarieven werden, op basis van bestaande contracten, bedragen vastgesteld. Bij elkaar leidde dat tot een bedrag van rond de € 13 mln aan HH in 2012. Eenzelfde groeipercentage toegepast op de overige Wmo-voorzieningen gaf een benodigd bedrag van € 7 mln in 2012 voor rolstoelen, woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen.

3 Tussenstand 2009: huishoudelijke hulp

Gebruik 2008 en 2009 bekend: sterke stijging zorguren in 2009

Inmiddels hebben we een afgerond beeld van de in 2008 en 2009 geleverde zorg. Daarbij kunnen we van meer bronnen gebruik maken dan de vorige keer dat we het toekomstscenario vulden. Net als toen hebben we de beschikking over de administratieve bestanden van bureau Wmo over de afgegeven indicaties huishoudelijke hulp. Daarnaast weten we voor hoeveel uur huishoudelijke hulp we als gemeente rekeningen hebben gekregen. Extra ten opzichte van vorige keer is de statistiek die door het Centraal Administratie Kantoor wordt gemaakt over de geleverde zorg en kenmerken van de zorgontvangers in Nijmegen.

Het aantal geleverde zorguren in Nijmegen bedroeg in 2009 421.000. Dit is een stuk hoger dan het aantal uur van 2007 (401.000) en ligt ook aan de bovenkant van/boven de ramingen die we voor 2009 maakten.

Opvallend is dat in 2008 het aantal zorguren min of meer gelijk, zelfs nog iets lager was dan in 2007, terwijl 2009 plotseling een flinke stijging te zien geeft.

Past ontwikkeling gebruik 2009 bij aannames uit scenario?

In Figuur 2 is te zien hoe de huishoudelijke hulp via de Wmo zich de afgelopen 3 jaar ontwikkeld heeft. De meeste gegevens zijn afkomstig van het CAK:

- Aantal uur gefactureerde zorg
- Aantal mensen, naar leeftijd, dat zorg heeft ontvangen
- Gemiddeld aantal uur zorg dat per leeftijdsgroep gegeven is.

Daarnaast tonen we uit de gegevens over indiceringen het aantal mensen dat een in 2009 geldige indicatie voor huishoudelijke hulp in natura of voor een PGB had (dus zonder indicaties van mensen die inmiddels zijn overleden, of verhuisd naar een adres buiten Nijmegen of een verzorgingstehuis). Uit de combinatie van de twee gegevensbronnen is ook af te leiden hoeveel van de geïndiceerden hun indicatie ook daadwerkelijk gebruiken.

Figuur 2 Ontwikkeling zorgontvangers en zorguren in Nijmegen 2007-2009, bron: CAK en bureau Wmo gemeente Nijmegen

	absoluut			index		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
geïndiceerden WMO-PGB	617	814	898	100	132	146
geïndiceerden WMO-HH	4392	4198	4097	100	96	93
zorgontvangers CAK	3679	3506	3395	100	95	92
verzilverings%	83,8%	83,5%	82,9%	100	100	99
zorguren CAK	402.315	398.954	420.870	100	99	105
zorguren betaald door gemeente	401.000	398.000	421.000	100	99	105
aantal cliënten CAK						
-19			1			
20-29	22	25	21	100	114	95
30-34	33	33	29	100	100	88
35-39	55	50	35	100	91	64
40-44	55	50	52	100	91	95
45-49	87	74	61	100	85	70
50-54	101	98	98	100	97	97
55-59	144	133	126	100	92	88
60-64	188	183	174	100	97	93
64-69	234	233	237	100	100	101
70-74	470	407	388	100	87	83
75-79	736	689	625	100	94	85
80-84	805	757	781	100	94	97
85-89	532	563	559	100	106	105
90+	217	211	208	100	97	96
totaal	3679	3506	3394	100	95	92
zorguren per persoon						
totaal	109	114	124	100	104	113
-19						
20-29	100	93	122	100	92	121
30-34	90	79	108	100	88	120
35-39	125	126	161	100	101	129
40-44	86	90	109	100	106	128
45-49	89	100	126	100	112	142
50-54	84	96	110	100	114	131
55-59	100	103	113	100	103	113
60-64	103	111	120	100	107	116
64-69	102	103	117	100	100	114
70-74	109	115	119	100	105	109
75-79	107	111	126	100	104	119
80-84	111	120	127	100	107	114
85-89	119	118	125	100	99	105
90+	132	134	135	100	101	102

Geen toename aantal zorgontvangers huishoudelijke hulp

Het eerste dat, na de stijging van het totale aantal zorguren, opvalt in de gegevens is dat het aantal zorgontvangers (volgens het CAK) en het aantal geïndiceerden (volgens bureau Wmo) de afgelopen twee jaar niet gestegen, ja zelfs gedaald is.

Dit is in tegenstelling tot de verwachting zoals we die een kleine twee jaar geleden formuleerden. We voorzagen juist een stijging van het aantal zorggebruikers.

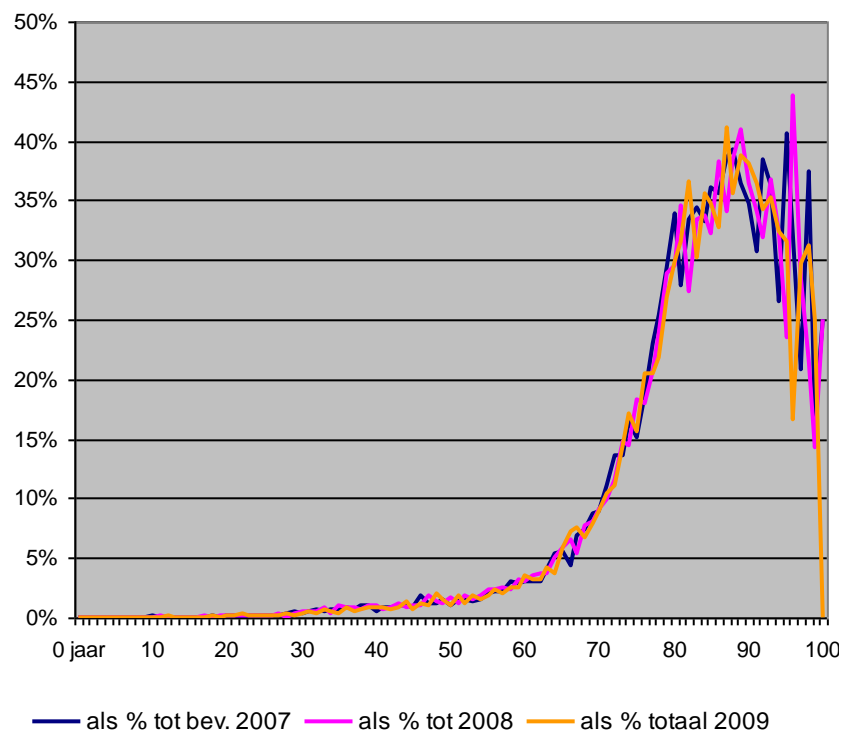
We dachten dat, doordat de bevolking in 2009 gemiddeld iets ouder zou zijn dan in 2007, het aantal zorggebruikers licht zou stijgen (rond 2%).

Op het oog (zie Figuur 3) is het patroon van zorggebruik nog nagenoeg hetzelfde als in 2009. Toch zijn er kleine verschillen. Als je het zorgpercentage uit 2007 toepast op de bevolking van 2009 krijg je inderdaad 2% meer zorggebruikers.

Werkers binnen de Wmo vermoeden dat mogelijk de (hoogte van de) eigen bijdrage een verklaring kan zijn voor de daling van het aantal gebruikers: cliënten kunnen worden afgeschrikt door de bijdrage of kiezen voor particulieren hulp.

Of het iets lagere aandeel/aantal zorggebruikers gevolg is van toevallige schommelingen of de start van een structureel proces (minder gebruik door grotere financiële armslag bij ouderen?) is nog niet te zeggen.

Figuur 3 Aantal geïndiceerden als % bevolking, bron: Bureau Wmo gemeente Nijmegen en GBA

Op twee aannames uit het scenario van 2008 hebben we inmiddels wat meer zicht.

De eerste daarvan is het AWBZ-effect. Een aantal mensen kreeg in het verleden via de AWBZ ook op huishoudelijk gebied ondersteuning. Door de invoering van de pakketmaatregel (2008) was dit niet meer mogelijk. De ingeschatte overloop naar de Wmo (100 mensen voor Nijmegen) is in praktijk veel minder gebleken. Er zijn in 2009 slechts enkele incidentele gevallen bekend die vanuit de AWBZ naar de Wmo kwamen.

Ook de extramuralisering heeft op dit moment nog niet tot veel extra Wmo-vraag geleid. Zo geldt voor het complex van zelfstandige woningen Zonnebaars, dat in de plaats is gekomen van het verzorgingshuis Nieuw Malderborgh, dat veel (oude) bewoners nog huishoudelijke hulp krijgen via een ZZP (zorgzwaartepakket) en niet via de Wmo. Op termijn zal extramuralisering echter toch tot een toenemende vraag leiden. Nieuwe bewoners moeten wel via de Wmo huishoudelijke hulp regelen en de oude bewoners kunnen maximaal tot 2012 via de huidige systematiek hulp krijgen.

8 - Tussenstand 2009: huishoudelijke hulp

Veel meer geïndiceerden dan zorgontvangers

In 2007 konden we nog geen vergelijking maken tussen het aantal geïndiceerden en het aantal daadwerkelijke zorgontvangers. Nu wel. En dan valt op dat een groot aandeel, bijna 20% van de indicaties niet verzilverd lijkt te worden. Op dit moment weten we nog niet volledig wat daar de verklaring van is.

Deels zal er sprake zijn van administratieve vervuiling in het geïndiceerden-bestand. Het bestand dat in 2007 van de AWBZ is overgenomen wordt langzaam gecontroleerd: ieder jaar worden de oude indicaties die dat jaar aflopen gecheckt. In 2009 werden zo rond de 500 indicaties gecontroleerd. Bij 100-200 daarvan bleek geen huishoudelijke hulp (meer) geleverd te worden. Maar ook in de door de gemeente zelf beheerde administratie sluipt vervuiling. Zo worden niet alle afmeldingen goed verwerkt.

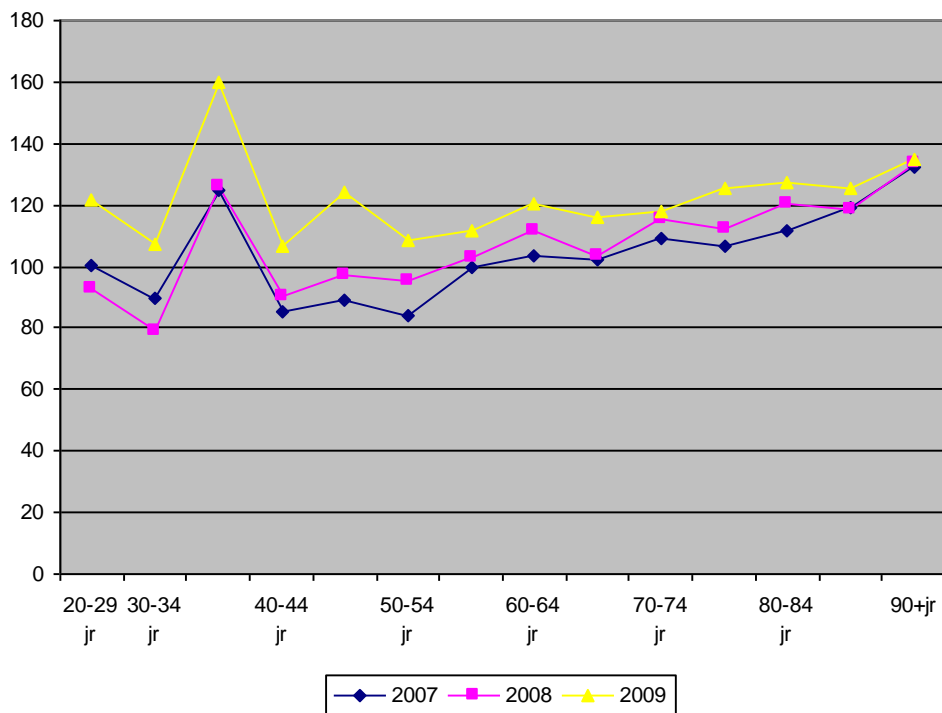
Naast administratieve verklaringen kan er ook sprake zijn van echt “niet-verzilveren” van indicaties. Daarvoor zijn verschillende verklaringen denkbaar. Zo kunnen mensen met een indicatie langdurig opgenomen zijn in een ziekenhuis, dan krijgen zij geen hulp. Ook zien sommige mensen achteraf toch af van hulp, als duidelijk wordt welke eigen bijdrage ze moeten opbrengen. Het kan in ieder geval niet aan wachtlijsten liggen: alle geïndiceerden kunnen binnen twee weken hulp krijgen.

In 2010 zal in de managementinformatie ook informatie over de redenen van niet-leveren van zorg worden opgenomen. Als dat nog niet voldoende helderheid oplevert en we meer inzicht in niet-gebruik willen hebben zullen we de bestanden van Bureau Wmo en het CAK naast elkaar moeten leggen en bij niet-gebruikers zelf te rade moeten gaan.

Aantal uur zorg per persoon sterk gestegen

Bij een dalend aantal zorggebruikers is het aantal geleverde zorguren in 2009 wel gestegen. Dat kan alleen maar als het aantal per persoon geleverde zorguren fors is toegenomen. En dat is inderdaad het geval. In 2008 steeg het aantal ontvangen uren hulp per persoon met 4% (van 109 naar 114), in 2009 met nog eens 9% (tot 124).

Figuur 4 Gemiddeld aantal zorguren per leeftijdsklasse, bron: CAK

Voor de stijging van het aantal zorguren per persoon is een aantal verklaringen geopperd:

- De eerste gedachte, dat onder de hulpontvangers nu meer ouderen zitten die meestal meer hulpuren hebben, blijkt zeker geen volledige verklaring hiervoor te kunnen geven. Het aandeel ouderen onder de zorggebruikers is wel iets toegenomen (in 2007 20% 85+, in 2009 23%). Maar als je kijkt naar het gemiddeld aantal zorguren per persoon per leeftijdsgroep dan zie je dat juist in de jongere groepen sprake is van een forse stijging van het aantal zorguren.
- Heeft het te maken met een mindere inzetbaarheid van mantelzorgers, waardoor meer uren professionele zorg moeten worden ingezet?
- In theorie wordt er tegenwoordig bij de toekenning van indicaties sterker gekeken naar wat nog buiten de Wmo om opgelost kan worden. Er wordt meer beroep gedaan op de inzet van een partner wanneer die er is. Dat zou tot een “uitselectering” van geïndiceerden kunnen leiden: juist mensen met een zwaardere zorgbehoefte blijven over en die krijgen logischerwijze ook meer uren. Tegen deze verklaring spreekt dat naar het praktijkgevoel van de indiceerders echter helemaal niet meer aanvragen worden afgewezen dan in het verleden.
- Bij de complexere aanvragen (ongeveer 20% van de gevallen) wordt een “beslisboom” met “opplusstandaard” gebruikt die tot een hoger aantal geïndiceerde uren leidt dan de oude methodiek.
- De belangrijkste verklaring voor de stijging van het aantal uren pp lijkt te liggen in de werkwijze van de zorgleveranciers. In de jaren tot en met 2007 was er een behoorlijk verschil tussen het aantal uren zorg waar een cliënt recht op had (volgens de indicatie) en het aantal uren zorg dat hij/zij daadwerkelijk ontving (ontvangen uren bedroegen 60-70% van geïndiceerde uren). Dit verschil ontstond door het niet vervangen bij ziekte of vakantie van de hulp en door lange wachttijden voor de hulp gestart werd. Het

financieringssysteem (vaste budgetten) zorgde ervoor dat de zorgleveranciers ook een financiële impuls voelden de zorg in omvang te beperken.

Door de verandering van het financieringssysteem, gecombineerd met interne maatregelen bij de zorgleveranciers (ziekteverzuim, personeel aannemen, efficiency) is er nu een veel kleinere afstand tussen geleverde en maximale zorg: bij de grootste zorgleverancier in Nijmegen bedraagt het aantal geleverde uren nu rond de 85% van de geïndiceerde uren.

Als dit laatste punt inderdaad de belangrijkste verklaring voor de stijging van het aantal uur per persoon is betekent dat ook dat de stijging zal afvlakken. Immers, hoe dichter het geleverde aantal uur het geïndiceerde aantal nadert, des te kleiner is de “winst” die nog te behalen is. Een percentage van 100 is niet haalbaar: vakantie en opname van cliënten zullen altijd voor enige onderbenutting van de indicatie zorgen.

De eerste gegevens over 2010 geven echter nog steeds een flinke stijging van het aantal zorguren per persoon aan: het aantal gedeclareerde uren voor de eerste 6 maanden ligt ongeveer 10% boven het cijfer van 2009.

Stijgen aantal uren per persoon doet zich ook landelijk voor

Ook in Nederland als geheel is deze ontwikkeling, daling van het aantal HH-ontvangers, maar stijging van het per persoon ontvangen aantal uren hulp, te zien. De ontwikkeling in Nijmegen is wel sterker dan die in Nederland totaal. Mogelijk komt dat ook doordat het in Nijmegen per persoon geleverd aantal zorguren de afgelopen jaren behoorlijk onder het Nederlands gemiddelde lag.

Figuur 5 Ontwikkeling aantal zorgontvangers en zorguren per persoon, Nijmegen en Nederland, bron: CAK

	2007	2008	2009
<i>aantal zorgontv.</i> index 2007=100			
Nederland	100	98,9	96,0
Nijmegen	100	95,3	92,3
<i>uren per persoon</i> absoluut			
Nederland	122	124	131
Nijmegen	109	114	124
index 2007=100			
Nederland	100,0	101,9	107,8
Nijmegen	100,0	104,1	113,4

Tot nu toe heeft de trend van stijging van het aantal zorguren per persoon weinig aandacht gekregen, omdat de financiële gevolgen ervan nog beperkt waren. Tegenover de mogelijke stijging van de kosten door het hogere urengebruik per persoon stond een aantal ontwikkelingen die de kosten juist drukten. De daling van het aantal Wmo-gebruikers is daar een van, maar ook de verschuiving van duurdere naar goedkopere zorgsoorten en de (tijdelijk?) lagere uurprijzen die uit de aanbestedingsprocedures rolden.

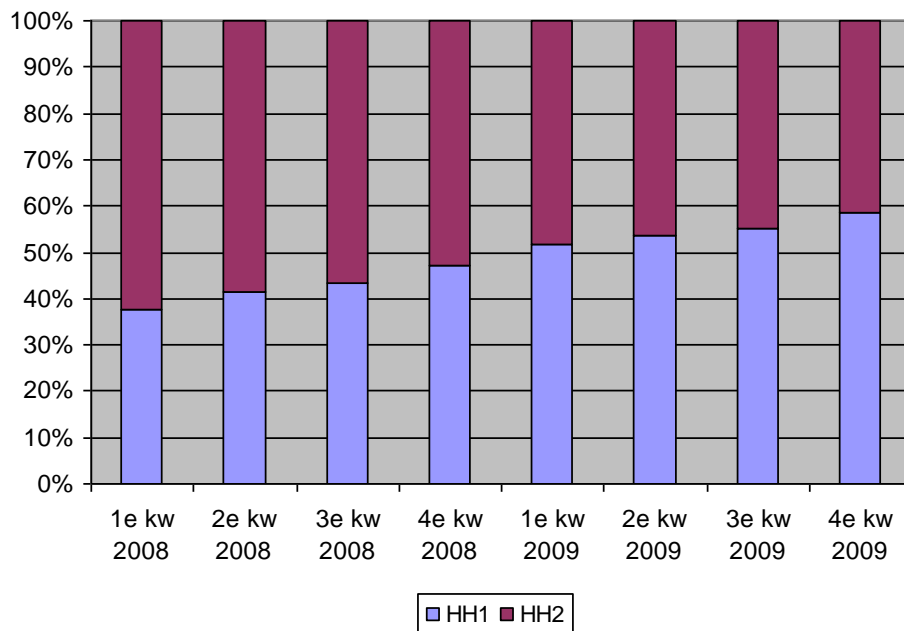
Aantal mensen met PGB stijgt

Een Wmo-geïndiceerde kan in plaats van hulp in natura, ook kiezen voor een Persoons Gebonden Budget (PGB), waarmee hij zelf zorg kan inkopen. Een steeds groter wordende minderheid van de geïndiceerden (in 2007 12%, in 2008 16% en in 2009 18%) doet dit. In 2009 hadden bijna 900 Nijmegenaren een indicatie voor een PGB.

Verhouding HH1 en HH2

We verwachtten dat de verhouding tussen de goedkopere HH1 en de duurdere HH2 in de loop van de jaren zou ontwikkelen van 20%:80% in 2007 naar 60%:40% in 2011. Uit onderstaande tabel blijkt het verloop van de verhouding gedurende de afgelopen twee jaren. Conform onze verwachting zien we dat de verhouding zich heeft ontwikkeld naar een niveau van ongeveer 60% HH1 en 40% HH2 in het laatste kwartaal van 2009. We constateren dat de ontwikkeling zich sneller heeft voorgedaan dan we hadden gedacht. In 2007 gingen we er nog van uit dat we de verhouding van 60% HH1 en 40% HH2 pas in 2011 zouden bereiken.

Figuur 6 Verhouding HH1 en HH2, bron: Bureau Wmo gemeente Nijmegen

De tarieven

De zorgleveranciers hebben zich in de aanbesteding, die is ingegaan op 1 april 2009, ingeschreven voor tarieven die vrijwel gelijk zijn aan de door ons gestelde maximale tarieven. In onze uitgangspunten waren we daarom uitgegaan van de maximale tarieven. In onderstaande tabel vergelijken we de maximale uurtarieven met de gerealiseerde gemiddelde tarieven voor 2009.

Figuur 7 Uurtarieven huishoudelijke hulp, bron: Bureau Wmo gemeente Nijmegen

	Maximale tarief bij de aanbesteding huishoudelijke hulp 1 april 2009	Gemiddeld tarief voor 2009
HH1	€ 21,54	€ 20,22
HH2	€ 25,44	€ 25,30
HH2+	€ 28,16	€ 28,13

De lagere uurtarieven voor 2009 zijn te verklaren doordat de nieuwe tarieven bij de aanbesteding pas vanaf 1 april 2009 zijn ingegaan. Vanaf april zijn de werkelijke uurtarieven nagenoeg gelijk aan de maximale uurtarieven.

Kosten huishoudelijke hulp

In onderstaande figuur staan de kosten van de Huishoudelijke Hulp voor zowel 2008 als 2009.

Figuur 8 Kosten huishoudelijke hulp

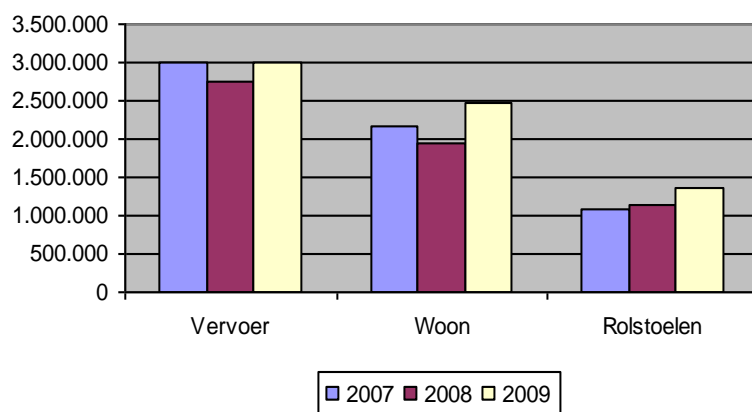
Bedragen in euro's	Realisatie 2008	Verwachting 2009	Realisatie 2009
HH in natura	€ 7.815.172	€ 9.879.853	€ 9.510.302
PGB	€ 2.386.668	€ 2.655.415	€ 2.595.642
Totaal	€ 10.201.840	€ 12.535.268	€ 12.105.944

De kosten voor de huishoudelijke hulp voor 2009 zijn ten opzichte van 2008 met 19% gestegen. Dat de kosten van het jaar onder het verwachte niveau blijven komt voornamelijk door de verschuiving van de duurdere HH2 naar het goedkopere HH1.

4 Tussenstand 2009: overige voorzieningen

Naast huishoudelijke hulp kun je via de Wmo ook rolstoelen en vergoedingen voor vervoer en woningaanpassing krijgen. Uit onderstaande figuur blijkt de ontwikkeling van deze drie voorzieningen in de afgelopen drie jaar. Het verloop is grillig, wel zien we een stijging in 2009.

Figuur 9 Ontwikkeling Wmo-voorzieningen 2007-2009, bron: Bureau Wmo gemeente Nijmegen

In onderstaande tabel vergelijken we de uitgaven in 2008 met de uitgaven in 2009. Daarnaast vergelijken we de uitgaven in 2009 met de prognose die we hiervoor in de vorige scenario analyse hadden vastgesteld.

Figuur 10 Vergelijking verwachte en werkelijke kosten 2009

	Kosten 2007	Kosten 2008	Kosten 2009	Prognose 2009	Vershil 2009
Vervoersvoorzieningen	2.998.410	2.757.695	2.992.005	3.100.000	-107.995
Woonvoorzieningen	2.174.089	1.944.056	2.475.939	2.300.000	175.939
Rolstoelen	1.071.800	1.127.262	1.356.967	1.150.000	206.967
Totaal	6.244.300	5.829.013	6.824.911	6.550.000	274.911

De kosten voor de drie voorzieningen zijn ten opzichte van 2007 gestegen. De stijging voor 2009 is bijna € 275.000 hoger dan we hadden verwacht. Wanneer we kijken per voorziening zien we dat de kosten voor vervoersvoorzieningen lager zijn dan verwacht, voor de overige twee voorzieningen zijn ze hoger dan verwacht.

Net als bij de huishoudelijke hulp geldt voor de overige voorzieningen dat de uitgaven in de eerste zes maanden van 2010 ruim boven het niveau van de afgelopen jaren liggen.

5 Een nieuw scenario

5.1 Omvang vraag naar huishoudelijke hulp

De hoofdlijn van de ontwikkeling in gebruik van huishoudelijk hulp de afgelopen paar jaar, zoals beschreven in hoofdstuk 3 is dat het aantal zorggebruikers licht is gedaald, maar het per persoon afgenomen aantal zorguren, vooral in 2009, flink is gestegen.

Voor de komende jaren zijn twee scenario's doorgerekend:

	variant 1	variant 2
hoeveel personen maken gebruik		
leeftijd	kencijfers uit 2009 toepassen	kencijfers uit 2009 toepassen
PGB	kencijfers uit 2009 toepassen	trend doortrekken: meer PGB
verzilvering	kencijfers uit 2009 toepassen	kencijfers uit 2009 toepassen
hoe groot is gebruik in uren	kencijfers uit 2009 toepassen+ toename 2010 4%	kencijfers uit 2009 toepassen+ toename 2010 4%
invloed van verbetering inkomen/opleiding	40% afvloe van groei	40% afvloe van groei
invloed van extramuralisering	25 pers. per jaar extra	25 pers. per jaar extra

Variant 1

In dit scenario combineren we veel ervaringsgegevens uit 2009 met demografische verwachtingen:

- Aantal mensen de komende jaren in verschillende leeftijdsgroepen (bevolkingsprognose)
- Aandeel per leeftijd (volgens de ervaringen in 2009) dat een Wmo-indicatie heeft
- Aandeel van de geïndiceerden dat kiest voor PGB resp. hulp in natura
- Aandeel van mensen met indicatie hulp in natura die die indicatie ook verzilveren

Voor wat betreft de ontwikkeling van het aantal gebruikte zorguren per persoon nemen we aan dat de stijging van de afgelopen jaren in 2010 nog zal voortduren (met 4%) en dat daarna het aantal uur per persoon stabiel zal blijven.

Net als in de prognose van 2008 nemen we aan dat 40% van de groei van de zorgbehoefte (door een betere sociaaleconomische Ausgangssituatie van nieuwe ouderen) niet binnen de Wmo maar op de particuliere markt vervuld zal worden.

De extra-vraag als gevolg van extra-muralisering is op basis van de ervaringen in de afgelopen 2 jaar wat lager geschat dan in de prognose van 2008.

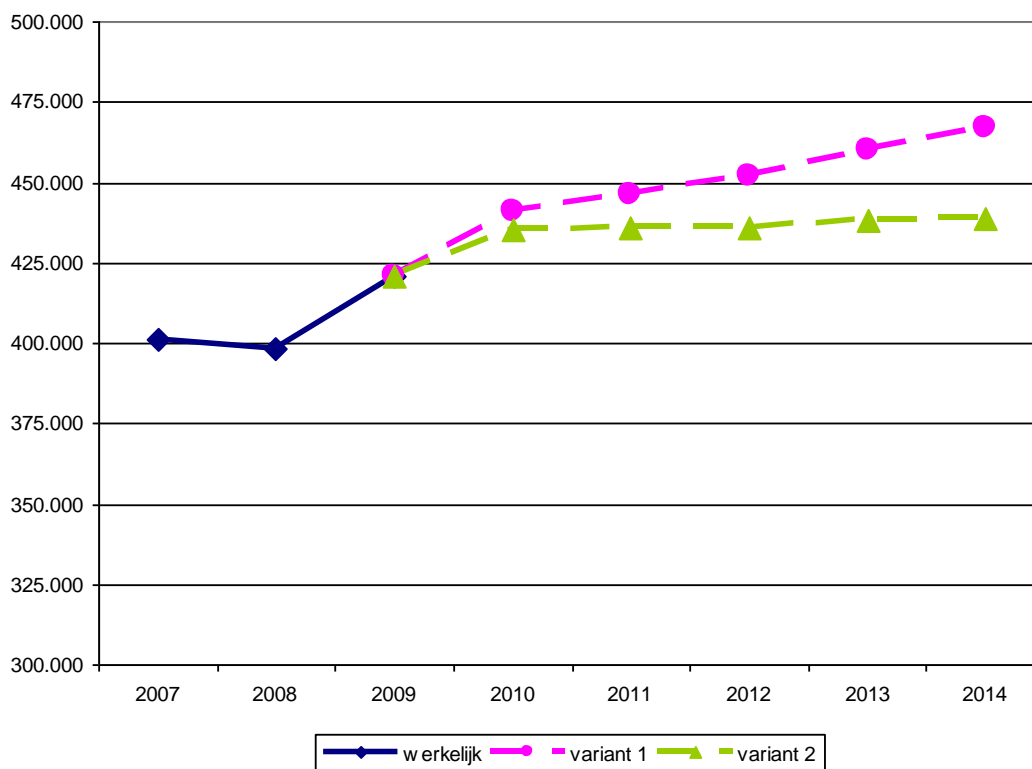
Variant 2

Lijkt in veel opzichten op variant 1, maar gaat er vanuit uit dat de stijging van het aandeel geïndiceerden dat gebruik maakt van PGB in plaats van hulp in natura ook de komende jaren doorzet. De verdeling PGB/natura schoof in de afgelopen jaren op van 12-88 naar 18-82. We nemen aan dat ieder jaar het aandeel geïndiceerden dat kiest voor PGB met 1% toeneemt.

Als gevolg van deze verschuiving daalt het aantal afgenomen zorguren in natura. De uitgaven aan PGB zullen echter stijgen, met ongeveer 7% per jaar. De verschuiving van 1% in de totale groep geïndiceerden betekent vanuit de groep PGB-ers gezien een groei van rond de 7%.

Figuur 11 Ontwikkeling aantal uur HH, 2007-2009 en vooruitblik in 2 scenario's

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
variant 1	uren abs.	401.000	398.000	421.000	441.000	446.000	452.000	460.000	467.000
	index	95	95	100	105	106	107	109	111
variant 2	uren abs.	401.000	398.000	421.000	435.000	436.000	436.000	438.000	439.000
	index	95	95	100	103	104	104	104	104

De scenario's geven aan dat in 2014 het aantal uren zorg in natura kan variëren van 439.000 tot 467.000.

5.2 Omvang vraag overige voorzieningen

PGB

In scenario 1 blijft de mate van PGB gebruik constant. Alleen effecten van veranderingen in leeftijdsopbouw zorgen voor een kleine toename van het aantal geïncideerden dat gebruik maakt van een PGB (1 à 2% per jaar).

In scenario 2 ligt het groeitempo duidelijk hoger, door een toenemend gebruik van PGB. Naast de demografische groei zorgt dat voor een toename van ongeveer 7% per jaar.

Overige voorzieningen

Voor de ontwikkeling van de kosten van overige individuele voorzieningen voor de periode 2010-2014 gaan we voor vervoersvoorzieningen en rolstoelen uit van het kostenniveau van 2009. Vanwege het grillige verloop van de woonvoorzieningen nemen we hier het gemiddelde kostenniveau over deze drie jaren als uitgangspunt voor de toekomst.

5.3 Van behoefte naar kosten en dekking

Uitgangspunten

De kosten van de individuele voorzieningen bestaan uit de kosten voor de huishoudelijke hulp en de kosten voor de overige Wmo voorzieningen. Bij de kosten voor de huishoudelijke hulp onderscheiden we hulp in natura en PGB. Onder de Wmo voorzieningen vallen de verstrekkingen voor rolstoelen, de woningaanpassingen en de vervoersvoorzieningen. De uitvoeringskosten blijven in deze analyse buiten beschouwing.

De kosten voor de huishoudelijke hulp bestaan uit de bruto zorgkosten verminderd met de eigen bijdrage. Een toename van het aantal uren hulp leidt tot een toename van de eigen bijdrage. Echter, de hoogte van de eigen bijdrage is ook afhankelijk van het inkomen van de klant. Omdat we hier geen inzicht in hebben, nemen we de toename van de eigen bijdrage niet mee in de berekeningen.

De kosten voor de huishoudelijke hulp worden bepaald door:

- het aantal uren geleverde hulp
- de verhouding tussen HH1 en HH2
- de uurtarieven

Aantal uren geleverde hulp

We hebben een berekening gemaakt van de financiële gevolgen van de ontwikkeling van het aantal uren huishoudelijke hulp voor de periode 2010 -2014 volgens de twee varianten.

De verhouding tussen HH1 en HH2

Gezien de ontwikkeling van de afgelopen periode gaan we ervan uit dat de verhouding HH1/HH2 in 2010 uitkomt op 60-40. We verwachten dat de verhouding vanaf 2011 stabiliseert op het niveau van 65-35.

De uurtarieven

In onze berekeningen gaan we uit van de maximale uurtarieven. We houden geen rekening met de indexering van de uurtarieven, omdat ook de begroting jaarlijks wordt geïndexeerd en we deze indexering ook niet meenemen.

De kosten voor de overige Wmo voorzieningen laten we jaarlijks met 1 à 2% groeien. Deze voorzieningen hebben hetzelfde groeipercentage als de demografische groei van de groep ouderen.

Kosten

In onderstaande tabel staat de kostenontwikkeling volgens de twee varianten. De totale kosten lopen op tot een niveau in 2014 van:

€ 21,7 mln bij scenario 1

€ 22,2 mln bij scenario 2

Het verschil in kosten tussen beide scenario's bedraagt € 0,5 mln.

Figuur 12 Berekening toekomstige kosten Wmo volgens de twee scenario's

Scenario 1	2010	2011	2012	2013	2014
HH in natura	10.199.095	10.227.761	10.365.354	10.548.812	10.709.337
HH PGB	2.634.577	2.674.095	2.714.207	2.754.920	2.796.243
Vervoersvoorzieningen	3.036.885	3.128.675	3.271.588	3.472.344	3.740.701
Woonvoorzieningen	2.230.999	2.298.430	2.403.419	2.550.901	2.748.045
Rolstoelen	1.377.322	1.418.951	1.483.767	1.574.816	1.696.524
Totaal Wmo voorzieningen	19.478.877	19.747.913	20.238.335	20.901.793	21.690.851

Scenario 2	2010	2011	2012	2013	2014
HH in natura	10.060.332	9.998.439	9.998.439	10.044.304	10.067.236
HH PGB	2.818.997	3.061.572	3.325.020	3.611.138	3.921.876
Vervoersvoorzieningen	3.036.885	3.128.675	3.271.588	3.472.344	3.740.701
Woonvoorzieningen	2.230.999	2.298.430	2.403.419	2.550.901	2.748.045
Rolstoelen	1.377.322	1.418.951	1.483.767	1.574.816	1.696.524
Totaal Wmo voorzieningen	19.524.534	19.906.068	20.482.233	21.253.503	22.174.382

Beide scenario's gaan uit van stijgende kosten in de periode 2010-2014, waarbij de kosten van het tweede scenario meer stijgen door de toename van het gebruik van PGB.

Dekking

In de huidige begroting was voor alle jaren tussen 2010 en 2014 een bedrag van 18,6 mln opgenomen voor Wmo-uitgaven. In het coalitieakkoord 2010-2014 is afgesproken te bezuinigen op de uitgaven voor de Wmo door het inkomensafhankelijk maken van een deel van de individuele voorzieningen (alleen mogelijk voor vervoer- en woonvoorzieningen). Doordat gebruikers meer zelf gaan betalen voor deze voorzieningen daalt het bedrag dat de gemeente daaraan moet bijdragen. Het begrote bedrag is verminderd met € 0,6 mln in 2012, € 0,8 mln in 2013 en € 1,0 mln in 2014.

Op deze begroting moet mogelijk nog een korting verwerkt worden: in de junicirculaire 2010 is aangekondigd dat het Wmo budget naar beneden wordt bijgesteld met € 1,8 mln in 2011 en € 2,0 mln vanaf 2012. Deze korting wordt deels veroorzaakt door de aanpassing van het verdeelmodel Wmo. De VNG heeft echter protest aangetekend bij VWS tegen deze bijstelling omdat ze daar geen reden voor ziet. In de septembercirculaire wordt meer bekend.

Figuur 13 Begroting Wmo-voorzieningen 2010-2014

Begroting	2010	2011	2012	2013	2014
Huidige begroting	18.653.365	18.726.231	18.724.251	18.724.251	18.724.251
Bezuiniging coalitieakkoord			-600.000	-800.000	-1.000.000
Bezuiniging junicirculaire	-48.113	-1.808.995	-2.033.334	-2.033.334	-2.033.334
Totaal Wmo voorzieningen	18.605.252	16.917.236	16.090.917	15.890.917	15.690.917

Vergelijking kosten en dekking

1. Wanneer we de beschikbare middelen volgens de huidige begroting na verwerking van de bezuiniging uit het coalitieakkoord confronteren met de verwachte kosten zien we voor beide scenario's tekorten. Voor 2010 ligt het verwachte tekort tussen de € 0,8 mln en € 0,9 mln. In latere jaren stijgt het tekort, als gevolg van de veronderstelde verdere stijging van het gebruik van Wmo-voorzieningen
2. Wanneer de aangekondigde bezuinigingen uit de junicirculaire daadwerkelijk worden doorgevoerd neemt het jaarlijkse tekort vanaf 2011 met zo'n € 2 mln toe.
3. De uitgaven over de eerste 6 maanden van 2010 zijn dusdanig hoog dat wanneer dit niveau ook de rest van het jaar gehandhaafd blijft de uitgaven in 2010 hoger zullen uitkomen (€ 20,4 mln) dan zelfs in het hoogste scenario (scenario 2).

Figuur 14 Vergelijking begroting-geraamde kosten, 2010-2014 in mln €

Tekorten tov huidige begroting	2010	2011	2012	2013	2014	Totaal
Scenario 1	-0,8	-1,0	-2,1	-3,0	-4,0	-10,9
Scenario 2	-0,9	-1,2	-2,4	-3,3	-4,5	-12,2
Tekorten tov begroting na bezuiniging	2010	2011	2012	2013	2014	Totaal
Scenario 1	-0,9	-2,8	-4,1	-5,0	-6,0	-18,9
Scenario 2	-0,9	-3,0	-4,4	-5,4	-6,5	-20,1